

Ball d'Almorratxes

Pineda de Mar

Ubicació

Comarca: Maresme
Lloc/Adreça: Plaça de Catalunya, núm. 1

Coordenades:

Latitud: 41.62753
Longitud: 2.68947
UTM Est (X): 474133
UTM Nord (Y): 4608469

Classificació

Número de fitxa 08163 - 280
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Música i dansa
Estil / època: Modern Contemporani
Segle XVIII-XXI
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Aquest ball ja no s'interpreta.
Protecció Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés Obert
Ús actual: Lúdic/Cultural
Titularitat Pública

Fitxes associades:

[La Dansa](#)

Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dg., 04/08/2024 - 12:08

Descripció

Preludi de la dansa de Pineda per posar tots els balladors a la plaça. La balladora escull el macip. Aquest va a la taula a buscar el vano, el ram i l'almorratxa. Essencialment, consta de set tirades.

El ball d'Almorratxes és un ball de festa major amb acompanyament de cobla que ha evolucionat amb el pas del temps. Transcrivim el ball per no perdre'n cap detall, segons va recollir la folklorista Sara Llorens, i recopilat posteriorment per Pompili Massa (1990):

“PRIMERA TIRADA: (1-48).

Caminant a temps, l'alcalde entra de bracet amb la seva dona o la seva filla, seguit de sis dansaires que representen els regidors. Fan un parell de voltes i s'aturen de cara endins, en rotllana o en semicercle.

SEGONA TIRADA:

Motiu A. (1-16). Els macips entren caminant amb una almorratxa a la mà esquerra. Fan una volta i surten.

Motiu B. (17-32). Els macips tenen una dona i, després de fer rí stol, fan una volta amb punt pla avançat. En la repetició del motiu, la lliuren al ballador corresponent i tornen a buscar una altra balladora.

Motiu C. (33-48). Es torna a repetir l'operació anterior.

TERCERA TIRADA:

Motiu A. (1-16). Es fan 2 compassos de rí stol i punt pla de cara i esquena durant la resta del motiu.

Motiu B. (17-24). El batlle anirà caminant a la taula on venen les almorratxes i en demanarà una (8 compassos).

(25-32). Amb 8 compassos més, l'home 1 (el batlle) torna a lloc i es col·loca davant de la seva parella.

Motiu C. (33-48). L'home 1 fa fer un rí stol a la seva balladora amb 2 compassos i aquesta es dirigeix al centre de la rotllana amb la resta de compassos (6 compassos). Al darrer compàs llença l'almorratxa. Amb 8 compassos més torna a lloc.

QUARTA TIRADA:

Motiu A. (1-16).

El batlle i la seva dona faran una volta al semicercle o rotllana tot saludant la resta de balladors i s'asseuran. En els 8 compassos darrers l'home 4 s'adreçarà a la taula de les almorratxes.

Motiu B. (17-24). L'home 4 torna a lloc i es col·loca davant per davant de la seva balladora. L'home 6 va a la taula de les almorratxes.

(25-32). L'home 4 fa fer un rí stol a la seva parella amb 2 compassos i aquesta es dirigeix al centre de la rotllana amb la resta (6 compassos). L'home 6 torna a lloc i es col·loca davant per davant de la seva parella. L'home 2 va a la taula de les almorratxes.

CINQUENA TIRADA:

Motiu A. (1-8). L'home 6 fa fer un rí stol a la seva parella amb 2 compassos i aquesta es dirigeix al centre de la rotllana amb la resta (6 compassos). Al darrer compàs llença l'almorratxa a terra. L'home 2 torna a lloc i es col·loca davant per davant de la seva parella. L'home 5 va a la taula de les almorratxes. La dona 4 torna a

lloc.

(1-16). L'home 2 fa fer un rí stol a la seva parella amb 2 compassos i aquesta s'adreça al centre de la rotllana amb la resta (6 compassos). Al darrer compàs llença l'almorratxa. La dona 6 torna a lloc. L'home 5 torna a lloc i es col·loca davant per davant de la seva parella. L'home 7 va a la taula de les almorratxes i en demana una.

Motiu B. (17-24). L'home 5 fa fer un rí stol a la seva parella amb 2 compassos i aquesta s'adreça al centre de la rotllana amb la resta (6 compassos). Al darrer compàs llença l'almorratxa. La dona 2 torna a lloc. L'home 7 torna a lloc i es col·loca davant per davant de la seva parella. L'home 3 va a la taula de les almorratxes i en demana una.

(25-32). L'home 7 fa fer un rí stol a la seva parella amb 2 compassos i aquesta s'adreça al centre amb la resta (6 compassos). Al darrer compàs llença l'almorratxa. La dona 5 torna a lloc. L'home 3 torna a lloc i es col·loca davant per davant de la seva parella.

Motiu C. (33-40). L'home 3 fa fer un rí stol a la seva parella amb 2 compassos i aquesta es dirigeix al centre de la rotllana amb la resta (6 compassos). Al darrer compàs llença l'almorratxa. La dona 7 torna a lloc.

(41-48). La dona 3 torna a lloc.

SISENA TIRADA:

Motiu A (1-16). Els homes fan fer un rí stol a la balladora amb 2 compassos i es fa punt pla de cara i d'esquena fins al final del motiu, en què hom s'encararà i se saludarà.

Motiu B (17-32). Es farà passeig a pas per compàs, de bracet. També a la fi del motiu hom s'encararà i se saludarà.

Motiu C (33-48). Es tornarà al punt pla de cara i d'esquena i se saludarà una altra vegada al final del motiu.

SETENA TIRADA:

Motiu A (1-16). Els homes sortiran del cercle per anar a buscar un ventall de record i les balladores restaran soles i quietes.

Motiu B. (17-32). Els homes entraran caminant de manera que a la caiguda del darrer compàs ofereixin el ventall a la balladora respectiva.

Motiu C. (33-48). Es faran 2 compassos de rí stol i es passejarà la resta del motiu. A la fi, durant els 2 darrers compassos es tancarà un cercle.

SARDANA CURTA:

Per acabar el ball, es fan dues tirades de curts i dues de llargs de qualsevol sardana curta”.

Observacions:

L'almorratxa és un vas de vidre o de terrissa decorat i ornamentat amb cintes de colors o amb flor. En les danses tradicionals catalanes, conté aigua aromatitzada per perfumar les noies que dansen.

El seu origen sembla ser àrab, i hauria estat introduït a Catalunya, i especialment a la comarca del Maresme, durant les incursions a les costes maresmenques entre els segles XIV al XVI.

Història

Pineda de Mar ha pogut preservar les danses antigues gràcies al treball de la folklorista Sara Llorens (1888-1955), que recollí costums, llegendes i tradicions, cançons i balls del Maresme, i en concret de Pineda de Mar.

Pompili Massa (1990), materialitza el recull de les danses. A partir d'aquest moment es comencen a recuperar, de manera que quan arriba l'estiu, cap al vespre amb la fresca, a la plaça de l'Ajuntament, s'ensenya a ballar a tothom qui ho vulgui aprendre i poder-les ballar el dia de la Festa Major. Durant aquest procés se n'han pogut recuperar fins a set de balls.

El ball d'Almorratxes ha anat evolucionant amb els anys. El ball actual és l'anomenada Dansa. Es balla a partir de la passejada i sense el trencament de les almorratxes, ja que a més hi ha un cost molt elevat cada vegada que se n'havien de comprar. Així que actualment l'ajuntament en preserva un joc especialment per al ball i un cop aquest acabat, es tornen a guardar per l'any següent.

A Pineda s'introduí el costum de que fossin les dones les que triaven la parella amb qui volien ballar. Avui en dia, les parelles, ja establertes, s'afegeixen a la passejada i volten la plaça, després hi ha les sis tirades amb el cos principal del ball i un passeig final.

Les tirades de ball es dansen amb punt pla de cara i esquena i, de vegades, una mica saltat els homes, punt de perdiu les dones i un punteig amb una mica d'aire. Tots els balls de Pineda, inclòs el Contrapàs, eren ballats per parelles. I si bé antigament es ballava amb una cobla de tres quartans, coixinera, flabiol, tamborí i cornamusa, actualment es balla al so d'una cobla.

Bibliografia

MASSA i PUJOL, Pompili (1990). *Dansar a Pineda*. Ajuntament de Pineda de Mar.

RODIÉ ESPINET, Agnès (2015). "La Dansa de Pineda", dins *Balls i Danses del Maresme*, p.33. Biblioteques Municipals del Maresme.

